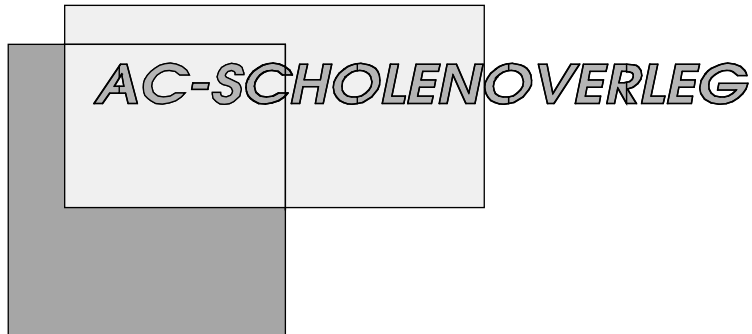

UITWERKING

Overlegorgaan van HBO-
scholen met een
accountancy-opleiding

p/a Hogeschool Utrecht
Heidelberglaan 15
3584 CS UTRECHT

LANDELIJK EXAMEN – OAT

Kiroum Civiel Technische Werken BV

1e zitting

Samenstellers: Redactiecommissie OAT

Datum : 31 mei 2021

Toegestane literatuur:

- Handboek 2020 Deloitte of Handboek 2019 E&Y of KPMG Jaarboek 2019/2020.
- Handleiding Regelgeving Accountancy (HRA) 2020 (2019 op eigen risico).
- WWFT (mits ingebonden of in mapje).
- Rekenmachine volgens beleid en instructie hogeschool.

Tijdsindicatie in minuten en aantal punten* per vraag:

Analyse: 30 minuten

Vraag 1: 15 minuten/ 10 punten

Vraag 2: 30 minuten/ 21 punten

Vraag 3: 33 minuten/ 22 punten

Vraag 4: 30 minuten/ 19 punten

Vraag 5: 18 minuten/ 12 punten

Vraag 6: 24 minuten/ 16 punten

180 minuten/100 punten

*Op de landelijke normeringsvergadering kan besloten worden om de geplande puntenverdeling te wijzigen om te komen tot een definitieve normering.

Vraag 1 Initiële cijferanalyse (15 minuten/ 10 punten)

Beschrijf voor elk van de hierna genoemde posten in de conceptjaarrekening 2019 van Kiroum Civiel Technische Werken BV :

- 1a** Machines en installaties
1b Onderhanden projecten,

waarom deze qua aard, samenstelling en/of grootte van de post een potentieel risicogebied vormen voor de accountantscontrole. Schenk hierbij zo mogelijk ook aandacht aan de grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Betrek in uw motivatie

- de grootte van de post,
- de kenmerken van de post en
- de controleaspecten (waaronder begrepen de beweringen over de posten).
N.B.: bewoordingen moeten conform NV COS 315 A 129 zijn.

1a Machines, installaties

Grootte 1p

Diepgaand 9,9 % van het balanstotaal.

Kenmerken 2p

- Vrij stabiel; afschrijvingen is min of meer gelijk aan verwerving
- Eigen ontwikkelde apparatuur wordt niet altijd gebruikt en mogelijk toch geactiveerd.
- Machines en installaties worden over de hele wereld gebruikt (relatie met bestaan).

Controleaspecten 2 x 1p

Bestaan (is het actief wel aanwezig, ook mobiel en op locatie / is het nog wel aanwezig), rechten en verplichtingen (eigendom), waardering (te hoog gewaardeerd, niet bruikbaar of onderbezet).

1b Onderhanden projecten

Grootte 1p

Diepgaand 6,8 % van het balanstotaal.

Kenmerken 2p

- Van 1.144 credit naar 21.272 debet. In 2018 niet 0, (dit moet fout worden gerekend). Dus: Spectaculaire stijging van meer dan 100%. Zijn er geen verliezen waarbij nog geen rekening is gehouden bij waardering van de projecten?
- Onderhanden projecten staan debet. Klopt het dat er nog forse bedragen zijn te vorderen en gaan klanten dit ook betalen?
- Projecten over de hele wereld.
- Zijn alle termijnen gefactureerd

Controleaspecten (2 x 1p)

Bestaan; zijn de projecten er, waardering: niet te hoog gewaardeerd?

Is de verliesvoorziening volledig?

Volledigheid en Presentie en classificatie

Vraag 2 Risicoanalyse (30 minuten/ 21 punten)

- 2a** Noem **drie** belangrijke inherente risico's die de accountant betreft bij het opstellen van zijn controleplan ten behoeve van de jaarrekeningcontrole 2019 van Kiroum Civiel Technische Werken BV **uit paragraaf 1.5.2 (Inkoop) en 1.5.7 (Kiroum Infra BV)**. Geef uit elke paragraaf minstens 1 inherente risico. **(9 punten)**
Let op: De drie risico's moeten wel drie verschillende risico's zijn!
- 2b** Geef voor ieder bij vraag 2a genoemd (inherent) risico **twee** concrete maatregelen van interne beheersing waarmee het risico kan worden afgedekt of beperkt. Beschrijf hierbij steeds één preventieve en één repressieve maatregel. **(9 punten)**
- 2c** Geef gemotiveerd **bij één** van de onder 2a genoemde risico's aan of deze significant is volgens de NV COS 315 paragraaf 28. **(3 punten)**

Antwoord (21 punten)

Andere antwoorden zijn mogelijk mits juist en van toepassing op par 1.5.2 en 1.5.7 van de casus.

Nr.	A: Risico: 3p per goed risico (1,5 p benoemen risico en 1,5 p benoemen juiste controledoelstelling en jaarrekeningpost. Afronden hele getallen) A&A	B: IB Maatregelen: P: preventief, R: repressief 3p, (1,5p per goede maatregel, afronden hele getallen) ICAIS	C: 3p mits gemotiveerd A&A
-----	--	---	--------------------------------------

1	<p>De inkoop vinden plaats in landen van Europese Unie als ook in Verenigd Koninkrijk en de USA. Er ontstaan schulden in vreemde valuta: USA-dollar en Engelse pond. Geboekt wordt actief en schuld tegen de dan geldende koers. Als op balansdatum de schuld nog open staat is het mogelijk dat de schulden onvolledig zijn als de koers van de vreemde valuta is gestegen en er is nog niet betaald op balansdatum.</p>	<p>Preventief Richtlijn over het gebruik van de vreemde valutakoers op het moment van boeken. Valuta-administratie per valutasoort</p> <p>Richtlijn: HA moet controleren of per 31 december alle balansposten of de vreemde valutakoers is gebruikt per balansdatum met de officiële koerslijst</p> <p>Repressief HA (Hoofd Administratie) rekent alle posten na op de balans die ontleend zijn aan bedragen die luiden in vreemde valuta met behulp van koers per 31 12 HA controleert naleving richtlijnen</p>	<p><i>Significant op basis van NV COS 315 al. 28 c Complexiteit. Er kunnen fouten worden gemaakt in het boeken van koersverschillen en eventuele afgedekte risico's.</i></p> <p><i>Of Niet significant</i></p>
2	<p>Voor een aantal speciale productiemiddelen geldt een lange levertijd die varieert van 1 tot 1,5 jaar. In principe wordt er pas betaald door Kiroum als het product is geleverd en akkoord bevonden. Een aanbetaling wordt alleen in uitzonderlijke situaties gedaan.</p> <p>Voor balansdatum zijn grote contracten gesloten die vermeld dienen te worden in de Toelichting als niet uit de balans blijvende verplichtingen. Als dit niet wordt gedaan klopt de Toelichting niet.</p>	<p>Preventief Richtlijnen over het registreren van inkoopcontracten in het inkoop-contractenregister. Richtlijn om besluiten tot omvangrijke inkoop vast te leggen in de doorlopend genummerde directie notulen. Opstellen van een investeringsbegroting</p> <p>Repressief HA controleert in detail het naleven van de richtlijnen.</p> <p>HA controleert of investeringen die geleverd zijn in het nieuwe jaar en besteld zijn in het oude jaar opgenomen zijn in het inkoopcontracten bestand en notulen Beginstand + Investerings – desinvesteringen = Stand per 31-12</p>	<p><i>Niet significant of Kan significant zijn op basis van 315-f. Inkoop van productiemiddelen valt niet direct onder de normale bedrijfsvoering.</i></p>

3	<p>Met de afnemers worden zowel contracten op regiebasis als tegen vaste aanneemsom afgesloten. Uren en materialen voor regiewerk worden in rekening gebracht bij de klant. Dit wordt ook betaald, maar deze opbrengst wordt niet verantwoord. De verbruikte materialen en arbeid voor het regiewerk worden verantwoord bij aangenomen werken tegen vaste aanneemsom. Omzet onvolledig, onderhanden werken vaste aanneemsom te hoog gewaardeerd</p>	<p>Preventief Richtlijn over het verantwoord van uren en materialen door werknemers en projectleiders. Richtlijn voor een verschillenanalyse per project Voorcalculatie per fase voor regieprojecten en vaste aanneemsom projecten door het bedrijfsbureau</p> <p>Repressief Verschillenanalyse per project. Grotere efficiency verschillen bij vaste aanneemsommen detail analyseren</p> <p>Detailcontrole op urenregistraties per project en opboeking projectbestand met materialen</p>	<p><i>Significant, is frauderisico 315-28-a, immers er is sprake van opzet, onrechtmatigheid en misleiding als geld op deze manier voor ander doeleinden wordt gebruikt.</i></p>
---	---	--	--

4	<p>Het te laat afleveren en het niet voldoen aan de projectspecificaties kan leiden tot aanzienlijke boetes.</p> <p>De onderneming moet op 31 december een materiele te verwachten boete verantwoorden maar doet dit niet om de financiële situatie te flatteren. De schulden zijn dan onvolledig verantwoord.</p> <p>Of andersom: Boete verantwoorden terwijl er geen boete te verwachten is om zogeld te onttrekken de zaken slechter voor te stellen. Voorkomen en nauwkeurigheid kosten</p>	<p>Preventief</p> <p>Registratie boetclaims door directiesecretariaat</p> <p>Adequate contractadministratie</p> <p>Planning per project en voortgangscontrole door bedrijfsbureau</p> <p>Voortgangsrapportages per project</p> <p>Repressief HA controleert of de registraties die ten grondslag liggen aan de boetes aanwezig zijn</p> <p>Controller controleert in het nieuwe jaar of er boetes zijn betaald die betrekking hebben op het oude jaar aan de hand van voortgangsrapportages en contracten</p> <p>Waarneming ter plaatste door controller om werkelijke voortgang vast te stellen</p>	<p><i>Voor het tweede risico geldt: Significant, is frauderisico 315-28-a, immers er is sprake van opzet, onrechtmatigheid en misleiding als de financiële situatie van de onderneming mooier wordt voorgesteld.</i></p>
---	---	--	--

5	<p>Komt regelmatig voor dat gebruik gemaakt wordt van arbeid uit andere EU-landen. Deze worden ingehuurd via vaste detacheringsbureaus waarmee de afdeling Personeelszaken contracten heeft afgesloten. Voldaan moet worden aan allerlei wettelijke regelingen inzake buitenlandse arbeidskrachten. Bij niet naleven kan dit leiden tot boetes. (Noclar) Risico is dat de boetes onvolledig zijn verantwoord in de jaarrekening.</p>	<p>Vastleggen contracten met voorwaarden in contract-bestanden. Richtlijnen waaraan (welke wettelijke regelingen) voldoen moet worden</p> <p>Repressief Contracten toetsen of voldaan wordt aan wettelijke regelingen</p>	<p><i>Significant, is frauderisico 315-28-a, immers er is sprake van opzet, onrechtmatigheid en misleiding als bewust misbruik wordt gemaakt van buitenlandse arbeidskrachten en wettelijke regels niet worden nageleefd</i></p>
6	<p>Risico van te hoge waardering van de zelf ontwikkelde machines omdat een zelf ontwikkelde machine niet goed werkt</p>	<p>Preventief Richtlijn dat nieuwe machines uitgebreid getest worden en dat de testresultaten worden gerapporteerd. Repressief Controle op inzet. Wordt de machine gebruikt volgens de uitvoeringsrapporten</p>	<p><i>Significant op basis van NV COS 315 al. 28 e Subjectiviteit. Waardering van de machines is mede gebaseerd op een inschatting van het toekomstig gebruik.</i></p>
7	<p>Risico dat (eerste) termijn-factuur als omzet wordt geboekt. Omzet onnauwkeurig.</p>	<p>Preventief Richtlijnen over wanneer omzet als gerealiseerd mag worden geboekt.</p> <p>Application controle door relatie facturering met debiteuren</p> <p>Repressief HA controleert naleving van deze richtlijn: wanneer omzet realiseren.</p>	<p><i>Niet significant Of wellicht een frauderisico als dit opzettelijk gebeurt om de omzet te flatteren</i></p>

0

Interne beheersmaatregel t.a.v. een genoemd inherent risico kan leiden tot een doorwerkfout.

Risico's die uit een ander gedeelte van de casus komen, leveren geen punten net als de bijbehorende interne beheersmaatregelen.

Bedrijfsrisico's leveren geen punten op.

Vraag 3 Belastingen en Kasstroomoverzicht (33 minuten/ 22 punten)

In de toelichting op de post Belastingen in de winst- en verliesrekening is aangegeven welk bedrag over 2019 direct verschuldigd is en welke bedragen zijn verantwoord als mutatie actieve latente respectievelijk voorziening voor latente belastingverplichtingen. Tevens zijn vermeld het effectieve belastingtarief en de toepasselijke belastingtarieven in de verschillende landen waar Kiroum actief is.

- 3a** Geef de meest waarschijnlijke verklaring voor het feit dat het effectieve belastingtarief over 2018 slechts 4% is **(4 punten)**.
- 3b** Geef aan wanneer actieve en passieve belastinglatenties gesaldeerd moeten worden opgenomen in de balans **(2 punten)**.
- 3c** Bereken de in 2019 betaalde vennootschapsbelasting **(6 punten)**.
- 3d** Is het voor Kiroum verplicht om een kasstroomoverzicht op te nemen? Verwijs in het antwoord naar de van toepassing zijnde wet- of regelgeving **(2 punten)**.
- 3e** Stel voor de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar 2019 de kasstroom uit operationele activiteiten op volgens onderstaand model **(8 punten)**.

Netto omzetresultaat		XX
Resultaat deelnemingen		XX
Aanpassingen voor:		
-		XX
-		XX
Veranderingen in het werkkapitaal:		
-	XX	
-	XX	
-	XX	
-	XX	
-	XX	
	<hr/>	XX
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		<hr/> XX
Financiële baten en lasten		XX
Betaalde vennootschapsbelasting		XX
Kasstroom uit operationele activiteiten		<hr/> XX

Antwoord

3a

In 2018 is er een groot verlies geleden. Eind 2018 was er voor een bedrag van € 9 miljoen aan verrekenbare verliezen geen actieve belastinglatentie opgenomen. Het niet opnemen van een actieve latentie voor verrekenbare verliezen leidt tot een overdruk en dus tot een lagere bate.

3b

Latente belastingvorderingen en –verplichtingen worden gesaldeerd gepresenteerd indien en voor zover (RJ 272.607): de rechtspersoon beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om acute belastingvorderingen te verrekenen met acute belastingverplichtingen voor zover deze betrekking hebben op hetzelfde boekjaar; en de latenties betrekking hebben op belasting naar de winst geheven door dezelfde belastingautoriteit op dezelfde belastbare rechtspersoon of fiscale eenheid.

(RJ 272.607): hoeft niet te worden genoemd voor de 2 x 1 punten.

3c

Belastinglast (W&V)	2.587	(1p)
Mutatie actieve latentie	176	(1p)
Mutatie voorziening latente Vpb	136	(1p)
Mutatie te vorderen Vpb	239	(1p)
Mutatie te betalen Vpb	<u>-547</u>	(1p)
Betaalde vennootschapsbelasting	<u><u>2.591</u></u>	(1p)

De telling altijd 1 punt geven als er geen vreemde posten in de berekening zijn opgenomen. **Beantwoorden van de vraag in de vorm van een journaalpost is goed.**

3d

Het opstellen van een kasstroomoverzicht is verplicht voor grote en middelgrote rechtspersonen, op grond van RJ 360.104 **(1p)**. Dus ook voor Kiroum **want deze voldoet aan de criteria (1p)**.

3e

Netto omzetresultaat	8.449	
Resultaat deelnemingen	6.049	(1P)
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	12.665	(1p)
- Mutatie voorzieningen (excl. Vpb)	2.554	(1p)
Veranderingen in het werkkapitaal:		
- Mutatie OHP	-22.416	(1p)
- Mutatie projectontwikkeling	428	(1p)
- Mutatie overige voorraden	-590	(1p)
- Mutatie vorderingen (excl. Vpb)	-2.016	(1p)
- Mutatie kortlopende schulden (excl. Vpb)	<u>10.696</u>	(1p)

	<u>-13.898</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	15.819
Financiële baten en lasten	-199
Betaalde vennootschapsbelasting (vraag 3c)	<u>-2.591</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	13.029

Vraag 4 (30 minuten/ 19 punten)

Kiroum Infra BV heeft vanwege enkele grote wegebouwprojecten die van de overheid zijn verkregen, de behoefte aan uitbreiding van het machinepark met wegenwalsen. Voor deze investering is een begroting gemaakt van rond de 2,5 miljoen euro. De daadwerkelijke investeringsbeslissing moet echter nog plaatsvinden. Er zijn vele soorten wegenwalsen op de markt: verschillen betreffen onder andere de capaciteit, levensduur, kwaliteit, prijs, garantie, onderhoudskosten, kosten per m³ meter walsen.

4a Noem vier informatie-elementen die nodig zijn voor **het opstellen van de boven genoemde investeringsbegroting**. Motiveer uw antwoord.(4 punten)

4a

Motivatie door de link te leggen met de KSF **of andere relevante motivatie (2p)**.

De onderneming streeft naar continuïteit en volgt een differentiatie-strategie. Enkele elementen van deze strategie zijn: projecten winstgevend afronden en onderneming moet winstgevend zijn. De wegenwalsen heeft de onderneming nodig voor een nieuw verkregen opdracht.

Benodigde informatie (2p)

- de te verwachten vraag naar wals-capaciteit en benodigde wals-capaciteit voor reeds verkregen projecten en de capaciteit van bestaande walsen
- benodigde technische vereisten en de technische vereisten van de aanwezige walsen
- mogelijke leveranciers en per leverancier de leveringsvoorwaarden, leveringstijden, prijzen en onderhoudskosten

- benodigde training voor personeel om te kunnen werken met de walsen
- vereist rendement en verwacht rendement
- verwachte terugverdientijd met de wegenbouwprojecten per wals.

(4 punten)

4b Geef gemotiveerd twee belangrijke bedrijfsrisico's die Kiroum loopt gedurende het investeringsproces tot en met de ingebruikname. **(4 punten)**

4b

De onderneming streeft naar continuïteit. Om dit te realiseren zal er winst moeten worden gemaakt. De onderneming streeft ook naar veilige werkomstandigheden.

Voorbeelden hierbij van bedrijfsrisico's:

- Door samenspanning van medewerkers van Kiroum met leveranciers kan te veel worden betaald voor de walsen;
- De opgeleverde wegenwalsen werken niet zoals verwacht of medewerkers kunnen niet efficiënt met de wegenwalsen werken, dit gaat ten koste van de winstgevendheid;
- De wegenwalsen zijn niet veilig waardoor er (nog) niet mee kan worden gewerkt.

(2 x 2 = 4 punten)

4c Welke functiescheiding moet aanwezig zijn voor deze investering op het traject van het nemen van de investeringsbeslissing tot en met het in ontvangst nemen van de wegenwalsen en de betaling van de factuur? **(4 punten)**

4c

- Directie is beschikkend ten aanzien van het nemen van de beslissing om te investeren (1 punt)
- Technische afdelingen zoals bedrijfsbureau bepalen de technische eisen waaraan het project moet voldoen (1 punt)
- Afdeling inkoop begeleidt de leveranciersselectie binnen de kaders aangegeven door directie en de technische afdeling (1 punt)
- Een specialist van de afdeling Bedrijfsbureau & engineering die niet bij de ontwikkeling betrokken was, stelt de werkelijke kwaliteit van het opgeleverde investeringsproject vast bij in ontvangst name (1 punt)
- Hoofd F&C controleert of door leveranciers gefactureerde bedragen overeenkomen met contract en beoordeelt afgesproken kwaliteit met behulp van testverslag. (1 punt)
- Directie is beschikkend want autoriseert betalingen (1 punt)

(maximaal 4 punten)

4d Bij Kiroum staan de materiële vaste activa opgenomen in een bestand Vaste Activa.

- Noem twee activiteiten bij welke dit bestand wordt gebruikt.
- Noem ook vijf belangrijke gegevens die in het activabestand van de materiële vaste activa voor de wegenwalsen moet worden vastgelegd. **(7 punten)**

4d

Het vaste activabestand wordt gebruikt bij planning, berekenen afschrijving, het gebruik en waardering van de vaste activa (2 x 1 punt). Meer activiteiten zijn mogelijk.

Het vaste activabestand bevat de volgende gegevens (5 x 1 punt):

- Nummer
- Kostprijs
- Levensduur
- Boekwaarde
- Omschrijving
- Onderhoudsplan
- Onderhoudsgeschiedenis
- Technische capaciteit
- Storingen
- Periodieke afschrijving
- Uurtarief
- Locatie

(totaal 4d: 7 punten)

Vraag 5 Controle aantekening 2 (18 minuten/ 12 punten)

Tijdens de controle van de jaarrekening is gebleken dat er een materieel bedrag is betaald aan een aantal ambtenaren. Als tegenprestatie heeft Kiroum Infra BV een contract kunnen sluiten voor een groot wegenproject in een aantal gemeentes. Dit project is volgens de verwachting zeer winstgevend voor het bedrijf. De materiële betaling aan de ambtenaren in 2019 is geboekt onder projectkosten als advies- en begeleidingskosten. De directie van Kiroum Infra BV weet van deze betaling en administratieve verwerking.

Gevraagd:

- 5a** Geef met artikelnummers erbij aan welke wetten en regels uit de HRA de controlerend accountant moet toepassen naar aanleiding van het ontdekken van een mogelijke fraude.
- 5b** Wat moet de accountant aantonen voordat hij kan stellen dat er een redelijk vermoeden is van fraude?
- 5c** Geef aan wat de accountant moet doen in het kader van dossiervorming volgens de NV COS nadat is gebleken dat er steekpenningen zijn betaald aan ambtenaren die geboekt zijn als projectkosten?
- 5d** Welke controleverklaring kan de accountant afgeven als de fraude ongedaan wordt gemaakt?
- 5e** Wat moet de accountant doen als de fraude niet ongedaan wordt gemaakt?

Antwoord vraag 5

5a

De accountant moet werken conform:

- WTA-artikel 26 lid 2 en
- BTA-artikel 36 en 37 en
- NV COS 240
- NV COS 250, NOCLAR

(3 punten)

5b

Hoe is de accountant tot het oordeel gekomen dat er sprake is redelijk vermoeden van fraude met name de drie elementen opzet, misleiding en wederrechtelijk voordeel (COS 240 al.12 a). **(3 punten)**

5c

Documenteren in het dossier:

De accountant moet documenteren de mededelingen die zijn gedaan aan het management, governance belaste personen en anderen (COS 240 al. 47). **(2 punten)**

5d

Wordt de fraude ongedaan gemaakt (prospectief en retrospectief) dan kan de accountant een goedkeurende controleverklaring afgeven. Er zijn dan immers geen afwijkingen in de jaarrekening meer en geen onzekerheden in de controle die te maken hebben met deze fraude. **(2 punten = 1punt GKV +1 punt toelichting)**

5 e

Wordt fraude niet ongedaan gemaakt dan:

- zal de accountant een vermoeden van fraude melden bij de opsporingsambtenaar (WTA art 26-2) en
- overweegt de accountant de opdracht terug te geven (NV COS 240-39-b)
- Ook moet de accountant volgens NV COS 240 al. 39c het teruggeven van de opdracht het management en met governance belaste personen bespreken
- Aangepaste verklaring: afkeurend of met beperking plus moet met motivering

(twee acties noemen voor 2 punten)

Vraag 6. Gebeurtenis na balansdatum (24 minuten/ 16 punten)

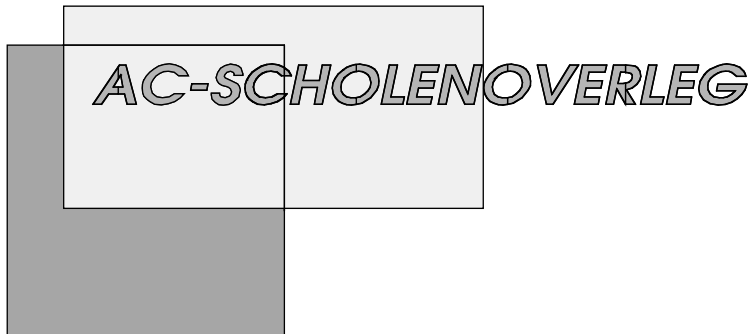
Bij diverse activiteiten van Kiroum komen grote hoeveelheden stikstof vrij. Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State in een uitspraak vastgesteld dat het landelijke Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet mag worden gebruikt als basis voor toestemming voor activiteiten. In de loop van 2020 (nadat de jaarrekening in concept is opgesteld maar nog voordat de accountantscontrole is afgerond) is duidelijk geworden dat eerder afgegeven vergunningen voor bouwprojecten die nog niet zijn gestart tijdelijk of geheel worden ingetrokken.

Als gevolg hiervan is de verwachting voor 2020 dat het resultaat van Kiroum ernstig onder druk komt te staan. Er wordt weliswaar niet getwijfeld aan de continuïteit, maar de situatie is zeer ernstig.

- 6a** Is er in deze situatie sprake van een gebeurtenis na balansdatum die wel/niet nadere informatie geeft over de feitelijke situatie per balansdatum? Onderbouw je antwoord. (4p)
- 6b** Geef aan of de concept-jaarrekening vanwege deze omstandigheid nog moet worden aangepast. Onderbouw je antwoord aan de hand van bepalingen uit BW2 Titel 9. (4p)
- 6c** Welke gevolgen zou dit moeten hebben voor de inhoud van het bestuursverslag? Onderbouw je antwoord aan de hand van bepalingen uit BW2 Titel 9. (4p)
- 6d** Geef gemotiveerd of er gevolgen zijn voor de af te geven controleverklaring indien de directie weigert om het bestuursverslag aan te passen zoals vereist. (4p)

Antwoord vraag 6 Maximaal 8 punten bij doorwerkfouten.

- a. Er is sprake van een GnB die geen nieuwe informatie geeft over de feitelijke situatie per balansdatum (2p). Alhoewel de uitspraak van de RvS al in 2019 plaatsvond, had dit nog geen invloed op het resultaat over 2019. Pas in 2020 stond het resultaat onder druk (2p).
- b. Ja: Volgens art. 2:380a BW (2p) moeten de niet in de balans of W&V opgenomen gebeurtenissen na balansdatum met belangrijke financiële gevolgen in de toelichting worden vermeld (2p). DWF mogelijk van a
- c. Volgens art. 2:391 lid 2 BW (2p) worden in het bestuursverslag mededelingen gedaan omtrent de verwachte gang van zaken. Het betreft hier in het bijzonder gebeurtenissen die van invloed zijn op de verwachtingen (toekomstparagraaf). Deze situatie moet dus worden opgenomen (2p).
- d. De accountant controleert de jaarrekening die bestaat uit Balans, Resultatenrekening en Toelichting (BW2 Art. 361 lid 1). De controleverklaring betreft de jaarrekening BW2 Art. 393 lid 1. Volgens Art. 393 lid 5 g wordt van de accountant een oordeel verwacht of er in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis materiële onjuistheden zijn gebleken in het bestuursverslag (1 punt). De accountant geeft een verklaring bij de jaarrekening en meldt tevens in de verklaring in een aparte sectie dat er onjuistheden zijn gebleken in het bestuursverslag en welke dat zijn Conform COS 700 nummer 43 (3 punten). (4p) DWF mogelijk

Overlegorgaan van HBO-
scholen met een
accountancy-opleiding

p/a Hogeschool Utrecht
Heidelberglaan 15
3584 CS UTRECHT

LANDELIJK EXAMEN – OAT

Vragen en uitwerkingen

Kiroum Civiel Technische Werken BV

2e zitting

Samenstellers : Redactiecommissie OAT

Datum : 1 juni 2021

Toegestane literatuur:

- Handboek 2020 Deloitte of Handboek 2019 E&Y of KPMG Jaarboek 2019/2020.
- Handleiding Regelgeving Accountancy (HRA) 2020 (2019 op eigen risico).
- WWFT (mits ingebonden of in mapje).
- Rekenmachine volgens beleid en instructie hogeschool.

Tijdsindicatie in minuten en aantal punten per vraag:

Analyse: 30 minuten
Vraag 1: 27 minuten/ 18 punten
Vraag 2: 28 minuten/ 19 punten
Vraag 3: 21 minuten/ 14 punten
Vraag 4: 24 minuten/ 16 punten
Vraag 5: 15 minuten/ 10 punten
Vraag 6: 26 minuten/ 17 punten
Vraag 7: 9 minuten/ 6 punten

180 minuten/100punten

*Op de landelijke normeringsvergadering kan besloten worden om de geplande puntenverdeling te wijzigen om te komen tot de definitieve normering.

Vraag 1 Immateriële en materiële vaste activa (27 minuten/ 18 punten)

- 1a Geef aan onder welke voorwaarden uitgaven in het algemeen mogen worden geactiveerd als immateriële vaste activa. **(2 punten)**
- 1b Geef aan of uitgaven voor onderzoek en/of uitgaven voor ontwikkeling in het algemeen voldoen aan deze voorwaarden. **(2 punten)**
- 1c Geef onderbouwd met argumenten aan of Kiroum bij het activeren van de kosten voor onderzoek en ontwikkeling heeft voldaan aan de hiervoor bedoelde voorwaarden. **(2 punten)**

Antwoord

1a. Een immaterieel vast actief dient in de balans te worden opgenomen indien (RJ 210.201): het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die het actief in zich bergt, zullen toekomen aan de rechtspersoon en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld **(juiste RJ of juiste voorwaarden is voldoende voor 2p)**.

1b. Bij uitgaven voor onderzoek is het lastig vast te stellen of aan deze voorwaarden wordt voldaan. De wet (art. 2:365 lid 1 BW) en de RJ (RJ 210.221) geven daarom aan dat activering van deze uitgaven niet is toegestaan. Activering van uitgaven voor ontwikkeling is wel toegestaan **(juiste wetsartikel of juiste RJ of eerste zin van het antwoord is voldoende voor 2p)**.

1c. Volgens de toelichting betreffen de kosten van onderzoek en ontwikkeling bij Kiroum productontwikkelingskosten. Er worden derhalve geen uitgaven voor onderzoek geactiveerd. (1 punten) Bij productontwikkelingskosten is het aannemelijk dat er toekomstige economische voordelen zullen zijn en dat de kosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld (1 punten)

Periodiek groot onderhoud wordt door Kiroum volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen. Onder de voorziening voor garantie- en onderhoudsverplichtingen valt tevens de voorziening voor sloopkosten van eigen bedrijfsgebouwen.

Kiroum heeft voor een bedrag van € 750.000 een nieuw bedrijfsgebouw gekocht en op **1 april 2019** in gebruik genomen. De specificatie van deze investering is als volgt:

- Gebouw € 685.000
- Terrein € 65.000

De levensduur van het gebouw wordt geschat op 40 jaren. De verwachting is dat bij de sloop van het gebouw over 40 jaar de sloopkosten € 60.000 zullen bedragen, de residuwaarde is dus negatief. Kiroum heeft voor dit bedrijfsgebouw het volgende meerjarenonderhoudsplan gemaakt:

- Dak: Telkens na 10 jaar een bedrag van € 20.000;

- Schilderwerk kozijnen: Telkens na 5 jaar een bedrag van € 25.000.

1d Bereken de boekwaarde van dit gebouw met terrein en de voorziening voor sloopkosten (kosten van herstel na afloop) voor dit gebouw per 31 december 2019. **(7 punten)**

Antwoord

(2p voor juiste toepassing componenten, 1p voor 9 maanden afschrijving, 2p voor correcte berekeningen, 2p voor voorziening)

Vergeeten van de 9 maanden kost maximaal 1 punt

	Terrein	Gebouw	Dak	Schilderwerk		Totaal
1 april 2019	65.000	640.000	20.000	25.000		750.000
Afschrijving	-	-12.000	-1.500	-3.750		-17.250
Dotatie						
31 dec 2019	65.000	628.000	18.500	21.250		732.750

De voorziening voor sloopkosten bedraagt op 31 december 2019 $60.000 * 0,75 / 40 = 1.125$

1e Voor de opbouw van de voorziening voor sloopkosten (kosten van herstel) vermelden de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving nog een tweede methode. Geef aan welke wijzigingen er zullen optreden in het antwoord op de voorgaande vraag, er van uitgaande dat deze tweede methode wordt toegepast. Hierbij mag je uitgaan van een rekenrente van 8%. **(5 punten)**

Antwoord

(1p voor toevoeging component sloopkosten, 2p voor berekenen contante waarde, 2p voor voorziening)

	Terrein	Gebouw	Dak	Schilderwerk	Component sloopkosten	Totaal
1 april 2019	Idem				*) 2.762	752.762
Afschrijving					-52	-17.302
31 dec 2019					2.710	735.460

*) de component sloopkosten bedraagt op 1 april 2019 $60.000 / 1,08^{40}$

De voorziening voor sloopkosten bedraagt op 31 december 2019 $60.000 / 1,08^{39,25} = 2.926$

Vraag 2 Controle van post Onderhanden projecten. (28 minuten/ 19 punten)

2a Beschrijf de controle van de post Onderhanden projecten en besteed aandacht aan de volgende onderdelen in de uitwerking:

1. Controledoel (twee noemen)
2. Twee verbandscontroles
3. Cijferbeoordeling
4. Beschrijf kort **twee** overige controlewerkzaamheden

2b Stel dat T&D Accountants een extern ingenieurbureau inhuurt om te rapporteren over de voortgang van de onderhanden projecten voor de controle van de jaarrekening 2019 van Kiroum Civiel Technische Werken BV. Uit de rapportages blijkt per werk in hoeverre een onderhanden project gereed is per bepaalde datum.

Volgens de NV COS mag de controlerende accountant voor zijn controle steunen op de rapporten van een derde.

Gevraagd:

- Wat moet de accountant doen om te mogen steunen op de rapporten van het ingenieurbureau over de onderhanden projecten?
- Wat zijn de gevolgen voor de controleverklaring als er wordt gesteund op de rapporten van het ingenieurbureau?

Motiveer de antwoorden op basis van de NV-COS.

Antwoordindicatie

2a

1. Doel COS 315 nummer A 129 b

Doel: Bestaan, waardering, eigendom, rechten en verplichtingen (immers project wordt gerealiseerd op een andermans terrein)

Volledigheid in relatie met alle kosten en termijnen

Presentatie en classificatie in relatie met debet en credit saldo

(2 punten)

2. Twee verbandscontroles (2 punten, 1 per verband)

Opboeking (debet) Onderhandenprojecten is afboeking kosten (credit) voor lonen

Opboeking Onderhandenprojecten is afboeking voorraad materialen, etc

Afboeking Onderhanden (gefatureerd) projecten is opboeking debiteuren.

Opboeking onderhanden projecten gerealiseerde winst is gelijk aan opboeking resultaat (of uitsplitsen in opbrengst en kostprijs verkopen)

3. Cijferbeoordeling (4 punten)

De cijfers die gebruikt worden voor de cijferbeoordeling sluit de accountant aan met de financiële administratie, waarna de accountant:

- Onderhanden projecten vergelijkt met vorige periodes en begroting
- Per project de werkelijke kosten vergelijken met de voorcalculatie per fase.

4. Overige werkzaamheden (2 x 3 = 6 punten)

De accountant zal de schattingswijze van de directie van de te verwachten winsten en verliezen per project beoordelen.

De accountant zal in detail een aantal projecten controleren:

Project aansluiten met contract, voorcalculatie per fase, het uitvoeringsbestand, verschillenanalyse per project.

De accountant zal de afboekingen van de projectbestand aansluiten met de gedeclareerde termijnen.

Controle van het uitvoeringsbestand: manuren in het uitvoeringsbestand aansluiten met job-time. Job-time plus indirecte uren is shop-time. Shop-time is de prikklok.

Verbruikte materialen volgens het uitvoeringsbestand aansluiten met de geleverde materialen door de leverancier of met de interne levering.

Een aantal projecten bezoeken en vaststellen of ze bestaan en de status van het project vaststellen of wel of de voortgang aansluit met de administratie.

Vaststellen dat de projectleider de kosten die geboekt zijn op het project heeft geautoriseerd.

Afloopcontrole op OHP indien mogelijk.

2b

NV COS 620 al. 9: Accountant dient de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de deskundige te evalueren. (1 punt)

De accountant dient de adequaatheid van de werkzaamheden van de deskundige te evalueren volgens NV COS 620 al.12. (2 punten)

Volgens NV COS 620 al.14 dient de accountant niet te verwijzen naar de werkzaamheden van de deskundige. Accountant is verantwoordelijk voor de controle en de verklaring. Dus geen gevolgen voor de verklaring. **(2 punten)**

(NV COS 620 A42 kan als de verklaring afwijkend is)

Vraag 3. Onderhanden projecten (21 minuten/ 14 punten)

Onder de post Onderhanden projecten komen projecten voor met een financieringsoverschot en projecten met een financieringstekort. Deze zijn gesaldeerd opgenomen in de balans, hetgeen niet de voorkeur heeft van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

- 3a** Geef een korte omschrijving van de voorkeursmethode van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Verwijs in het antwoord naar de relevante RJ **(2p)**.
- 3b** Geef aan welke bedragen er voor Onderhanden projecten zouden zijn opgenomen in de balans als de voorkeursmethode van de Raad voor de Jaarverslaggeving zou zijn toegepast **(4p)**.

Kiroum Infra B.V. is in de loop van 2017 gestart met een omvangrijk meerjarig project ten behoeve van de provincie Friesland, met projectnummer KI-2017-145. Voor dit project geldt een vaste aanneemsom van € 50 miljoen. In 2017, voor aanvang van de werkzaamheden, is voor dit project een totaal van € 45 miljoen aan directe en indirecte kosten begroot.

In de loop van 2018 is gebleken dat het project KI-2017-145 veel meer zou gaan kosten dan oorspronkelijk begroot. De bijgestelde kostenraming was eind 2018 een totaalbedrag van € 52 miljoen. Gelukkig konden in de loop van 2019 diverse bouwmaterialen tegen een lagere prijs worden gekocht dan begroot. Eind 2019 bedroeg daarom de totale kostenraming nog slechts € 49 miljoen. Het project is begin 2020 afgerond tegen een totaalbedrag aan kosten van € 49 miljoen. In onderstaande tabel zijn de relevante bedragen opgenomen voor project KI-2017-145 (de in deze tabel vermelde bedragen voor begrote totale kosten zijn de bedragen zoals ze tijdens het opmaken van de betreffende jaarrekeningen bekend zijn).

Project KI-2017-145

(Bedragen in € 1.000)	31 december 2017	31 december 2018	31 december 2019	Oplevering 2020
Aanneemsom	50.000	50.000	50.000	50.000
Begrote totale kosten	45.000	52.000	49.000	49.000
Bestede kosten t/m balansdatum	5.000	30.000	47.000	49.000
Gefactureerde termijnen t/m balansdatum	8.000	28.000	40.000	50.000

- 3c** Bereken de waardering van project KI-2017-145 in de balans per 31 december 2018 en in de balans per 31 december 2019, afgerond op een veelvoud van € 1.000 **(4p)**.

3d Bereken de bijdrage van project KI-2017-145 aan de netto-omzet en aan de verantwoorde kosten over het boekjaar 2019, afgerond op een veelvoud van € 1.000 **(4p)**.

Antwoord

3a De voorkeursmethode zoals opgenomen in RJ 221.409 **(1p)** houdt in dat projecten met een debet- en projecten met een creditsaldo afzonderlijk worden opgenomen in de balans **(1p)**.

3b Er zou derhalve aan de actiefzijde een post Onderhanden projecten zijn opgenomen voor € 54.578.000 **(2p)** en aan de passiefzijde een kortlopende schuld voor Onderhanden projecten van € 33.306.000 **(2p)**.

3c Eind 2018 is er sprake van een verwacht verlies van € 2 miljoen. De waardering voor het project is gelijk aan bestede kosten minus verwacht verlies minus gefactureerde termijnen, ofwel € 30 miljoen - € 2 miljoen - € 28 miljoen = nihil **(2p of 0)**.

Eind 2019 is het project voor 47/49^e klaar, de voortgang is dus 95,918%. De waarde van de productie is € 50 miljoen * 95,92% = € 47.959.000. De waardering in de balans is € 47.959.000 - € 40.000.000 = € 7.959.000 **(2p)**.

3d De waarde van de productie is toegenomen van € 30 miljoen tot € 47.959.000. Deze toename van € 17.959.000 is opgenomen onder de netto-omzet **(2p)**. De cumulatieve kosten zijn in 2019 gestegen van € 30 miljoen tot € 47 miljoen. Deze toename van € 17 miljoen is opgenomen onder de kosten **(1p)**. De vermindering van de voorziening voor verwachte verliezen betekent een bate van € 2 miljoen **(1p)**. (Dit bedrag kan zijn opgenomen onder de netto-omzet of negatief onder de kosten). De bijdrage aan het resultaat van project KI-2017-145 is dus € 17.959.000 + € 2.000.000 - € 17.000.000 = € 2.959.000 **(let op dwf vraag 3c)**.

Vraag 4 Automatisering (24 minuten/ 16 punten)

Bij Kiroum legt de opzichter op locatie de bestede uren aan civieltechnische werken van zichzelf en zijn medewerkers vast in de projectadministratie op zijn door Kiroum beschikbaar gestelde laptop. Door de drukke werkzaamheden van de opzichters treedt er soms vertraging op in deze vastleggingen en ontstaan er soms later meningsverschillen met de medewerkers over het aantal gewerkte uren. Het voorstel van een IT-advies bureau is daarom om deze vastlegging voortaan door de medewerkers zelf in de cloud te laten doen met hun eigen smartphone of iPad in een speciaal daarvoor te ontwikkelen applicatie die gekoppeld is aan de projectadministratie.

4a Kiroum hanteert ten aanzien van automatisering zoveel mogelijk de Bring Your Own Device (afgekort BYOD) filosofie. Dit houdt in dat aan de medewerkers

een budget beschikbaar wordt gesteld en dat zij zelf apparatuur mogen kopen om de uren te kunnen registreren.

Geef gemotiveerd twee mogelijke risico's die samenhangen met deze voorgenomen verandering van de IT-infrastructuur.

4b Zoals bekend zijn application controls gericht op de betrouwbare werking van de applicaties.

Geef voor de te ontwikkelen applicatie waarmee de gewerkte uren ingevoerd worden in de projectadministratie:

- Drie voorbeelden van invoercontroles,
- Twee voorbeelden van verwerkingscontroles en
- Één voorbeeld van een uitvoercontrole.

die in de te ontwikkelen applicatie kunnen worden ingebouwd om de betrouwbare werking van de applicatie te bevorderen.

Antwoordindicatie vraag 4

4a. Medewerkers mogen hun eigen hardware meenemen zoals smartphones en iPad.

- Risico ten aanzien van de continuïteit van de informatieverzorging. In hoeverre werkt de zelf meegenomen hardware betrouwbaar?
- Risico ten aanzien van beveiliging van gegevens. In hoeverre kan gegarandeerd worden dat de gegevens van de projecten niet onttrokken worden aan de projectadministratie?
- Risico op het infecteren van de projectadministraties met virussen en malware.

(2 X 3 per risico = 6 punten)

4b.

Voorbeelden van invoercontroles:

1. Verplichte invoervelden zoals aantal uren, projectcode en personeelscode
2. Bestaanscontrole: op projectcode en personeelscode
3. Redelijkheidscntrole op aantal uren

(2 X 2 = 4 punten. Per goede controle 2 punten en maximaal 4)

Voorbeelden van verwerkingscontroles:

Ingeplande uren = Ingevoerde uren + nog in te voeren

Ingevoerde uren = geautoriseerde uren + nog te autoriseren

(2 X 2 = 4 punten)

Voorbeelden van uitvoercontroles:

- De projectleider controleert of alle werknemers die aan het project werken hun uren hebben ingevoerd. (uitvoercontrole op volledigheid)
- De projectleider controleert of de ingevoerde uren kloppen (uitvoercontrole op juistheid) bijvoorbeeld met de planning en aanwezigheidstijd
- Uitvoercontrole: controle of voor alle werknemers een urenstaat is geproduceerd.

(2 punten voor 1 controle)

Vraag 5 VGBA/ViO (15 minuten/ 10 punten)

De manager van de accountantsorganisatie T&D constateert dat de accountantsorganisatie T&D het parkeerterrein voor het kantoor van T&D heeft laten opknappen in 2019 door Kiroum Infra BV voor 240.000 euro. Bij de klant vindt hij het leveringscontract dat is getekend door betrokken partijen.

De manager vraagt zich af of hierover niets in het controledossier moet worden vastgelegd. Hij heeft gebeld met de afdeling inkoop van zijn eigen accountantsorganisatie en die heeft hem telefonisch gemeld dat het goed is zo.

Beoordeel deze bevinding in het kader van de **VGBA en ViO**.

Behandel in dit kader:

- de fundamentele beginselen,
- bedreigingen,
- Beoordeling van de situatie
- eventuele waarborgen
- de conclusie.

De structuur is gebaseerd op artikel 21 van de VGBA

1. Fundamentele beginselen

Relevant is hier de *objectiviteit*. (bij afwegingen niet ongepast beïnvloeden) VGBA artikel 11. In hoeverre is de accountant nog onafhankelijk. Dit is nader uitgewerkt in de ViO. In hoeverre wordt de controle door de accountant beïnvloed door de dienst die de controleklant heeft geleverd aan de accountant? **(2 punten)**

2. Benoemen bedreigingen

Eigen belang VGBA-artikel 1. Toelichting: is de bedreiging die ontstaat uit financieel of ander belang. **(2 punten)**

3. Beoordeling van de situatie **(3 punten)**

De accountantsorganisatie kan het mogelijk zo hebben georganiseerd dat het terrein voor weinig is gerealiseerd.

In de **ViO artikel 35 nummer 2b Afname van diensten en goederen** kan tegen markconforme voorwaarden (bij een niet OOB)

Echter in de ViO artikel 3 staat dat een onafhankelijkheid is vereist in wezen en schijn. Bij onafhankelijk in schijn gaat het er om wat een objectieve, redelijk en geïnformeerde derde er van vindt dat de accountant de controle heeft verricht en de klant ook een parkeerterrein aan heeft aangelegd.

4. Mogelijke waarborgen (2 punten)

- Zorg ervoor dat de accountant verantwoordelijk voor de controle niets heeft te maken met het contract voor de aanleg van het parkeerterrein. Dus verantwoordelijk accountant voor de controle onmiddellijk van de opdracht halen en een ander aanstellen als de accountant ook enige bemoeienis heeft met het parkeerterrein.
- Vaststellen dat de aanleg van het parkeerterrein tegen marktconforme voorwaarden is gebeurd.
- Levering van het parkeerterrein mag geen voorwaarde zijn voor de voortzetting van de controleopdracht.

5. Conclusie (1 punt)

Het is geen probleem als het marktconform is en verantwoordelijkheid voor de controle en het contract voor de aanleg van het terrein zijn verschillende functionarissen van de accountantsorganisatie.

Contact opnemen met de klant en melden dat je het marktconform wenst af te wikkelen als dit niet het geval was.

Vraag 6 COSO (26 minuten/ 17 punten)

Geef kort aan hoe Kiroum kan de veiligheid van de uitvoerende medewerkers kan bevorderen of al bevordert door middel van het COSO – ICF-model zoals toegevoegd in Bijlage I.

Doe dit door:

- 6a Twee relevante principes uit de control environment uit te werken.
- 6b Gemotiveerd drie concrete risico's op het gebied van veiligheid te noemen die gereduceerd dienen te worden.
- 6c Voor twee van deze risico's relevante control activiteiten te noemen.
- 6d Welke informatie zal de directie van Kiroum willen ontvangen om de genomen maatregelen van IB te kunnen beoordelen conform Principe 13? Geef drie voorbeelden.

Antwoordindicatie vraag 6

Gevraagd naar veiligheid! Geen doorwerkfout!

6a. Principe 1 Directie straalt uit veiligheid belangrijk te vinden. Dit blijkt uit de ksf Veiligheid bij de uitvoering voor medewerkers en het milieu
Principe 2. RvC houdt toezicht op directie en stelt vragen over ongevallen op het werk.

Principe 3. Veiligheidsmanagement is verankerd in de organisatie

Principe 4. Bij werving en selectie wordt gelet op relevante en actuele diploma's. Dit bevordert veilig werken. Beleid op het volgen van veiligheidstrainingen.

Principe 5. Het naleven van veiligheidsvoorschriften maakt onderdeel uit van functioneringsgesprekken.

(2 x 2 = 4 punten)

6b. Voorbeelden van concrete risico's op het gebied van veiligheid te noemen die gereduceerd dienen te worden:

- Hoge tijdsdruk: om op tijd projecten af te ronden worden veiligheidsprocedures niet gevolgd om zo tijd te besparen
- Materieel met achterstallig onderhoud: door slecht materiaal ontstaan eerder ongelukken
- Taalbarrières tussen medewerkers: medewerker begrijpen elkaar niet waardoor ongelukken worden niet worden voorkomen
- Werken onder slechte weersomstandigheden waar onvoldoende rekening mee wordt gehouden.

(3 x 2 = 6 punten)

6c. Relevante control activities:

- Hoge tijdsdruk: adequate planning, voortgangscontrole
- Materieel met achterstallig onderhoud: onderhoudsplanung, regelmatig inspecties
- Taalbarrières tussen medewerkers: cursusgeven, test af laten leggen, zorgen voor tolken op locatie als de veiligheid dit vereist
- Werken onder slechte weersomstandigheden: normen voor uitvoering onder bepaalde omstandigheden, bijhouden weersomstandigheden, controleren op naleving

(2 x 2 = 4 punten)

6d.

Principe 13 luidt:

The organization obtains or generates and uses relevant, quality information to support the functioning of internal control.

De directie ontvangt bijvoorbeeld de volgende informatie:

- Aantal ongevallen in vergelijking tot de vorige periode
- Uitkomsten veiligheidsinspecties etc. ten opzichte van de verwachtingen
- Aantal succesvol gevolgde veiligheidstrainingen ten opzichte van gepland
- Percentage ziekteverzuim door blessures op het werk ten opzichte van vorig jaar.

(3 x 1 = 3 punten)

Vraag 7 Kritische succesfactoren (9 minuten/ 6 punten)

Het bestuur van Kiroum Civiel Technische Werken BV heeft in overleg met de Raad van Commissarissen een aantal ambities geformuleerd. Eén van die ambities is om de doorlooptijd van de projecten drastisch te verkorten zodat in de meerderheid van de gevallen de planning gehaald wordt.

Geef gemotiveerd voor de kritische succesfactor “projecten volgens planning afronden” drie KPI’s. Deze 3 KPI’s moeten betrekking hebben op drie van de vier de onderstaande bedrijfsprocessen (naar keuze):

- Aanninge personeel
- Machineparkbeheer
- Inkoop
- Aanleg van werken

Antwoordindicatie vraag 7

Voorbeelden van KPI’s die betrekking hebben op de bedrijfsprocessen:

- Aanninge personeel:
 - Percentage personeel met een opleiding op minimaal mbo-niveau
 - Percentage uitzendkrachten met een opleiding op mbo-niveau.
- Machineparkbeheer:
 - Gemiddelde storingsduur ten opzichte van de norm
 - (Investeringen / Omzet) X 100 % ten opzichte van de norm
- Inkoop:
 - de gekozen leverancier levert in 99% van de leveringen volgens de gemaakte afspraken
- Aanleg van werken:
 - Percentage van de projecten dat volgens planning verloopt ten opzichte van voorgaande periode.

(3 x 2 = 6 punten)

EINDE 2^e ZITTING